

LIKVIDACE PRACÍ

Postupem času se z nás staly naprosté trosky, zubožené fyzicky i psychicky. Já jsem pracoval ve skupině určené ke dřině v kame-nolomu vzdáleném od tábora asi kilometr. Do této skupiny byli přiděleni ti nejmladší a nejzdatnější. Pracovalo se od rozednění do setmění, přestávky k odpočinku neexistovaly. Skála se odpálila a pak jsme kameny drtili kladivy na menší a ručně je odnášeli a ukládali na vagony. Zprvu jsme nosili větší kusy ve dvojicích, později nás napadlo vyrobit si primitivní nosítka. Pracovní norma – plně naložený vagon – nebyla nikdy objektivní, každý strážný ji nařizoval podle nálady a podle toho, jak byl který vězeň oblíbený. Jenže vězňové podle této normy dostávali stravu. Kdo normu neplnil, dostal jen 20 dkg chleba a vodu, ryba nebyla. Jestliže vězeň odmítal pracovat pro nemoc nebo naprosté vyčerpání, a to se stávalo často, byl odeslán do samovazby – samostatného stanu a jeho strava spočívala jen z vody.

Pracovní nářadí bylo zcela primitivní. Páčidla na rozlamování velkých kamenných bloků, kladiva na drcení, lopaty a krumpáče. Kolečka nebo vozíky neexistovaly, ochranné pomůcky také chyběly. Jaképak rukavice? Ruce jsme si omotávali hadry. Úrazů bylo dost, ty drobné si ošetřil každý sám nebo s pomocí kamaráda. Dezinfekční prostředky, obvazy, fáče také nebyly. Do tábora nás doprovázela stráž. Zde se počítalo, kolik trestanců se vůbec vrátilo, kolik zemřelo. Dodatečně se zjišťovala jména mrtvých, ale byla to pouhá formalita – žádná podrobnější evidence se nevedla.

Pracovní skupina na kácení stromů měla za povinnost porážet staleté mohutné kmeny. Připravoval se terén pro stavbu železniční trati Pečorské magistrály z Pečorlagu do Vorkuty, která měla měřit

¹⁴ Začátkem roku 1942 vyhlásily sovětské úřady (po předchozím vyjednávání se zástupci čsl. exilové vlády) všeobecnou amnestii pro vězněné Čechoslo-váky, pokud se přihlásí do budované vojenské jednotky. Na Egona se však nevztahovala, neboť nemohl prokázat čsl. občanství, navíc se nevztahovala na odsouzenec za špionáž. (Pozn. red.)

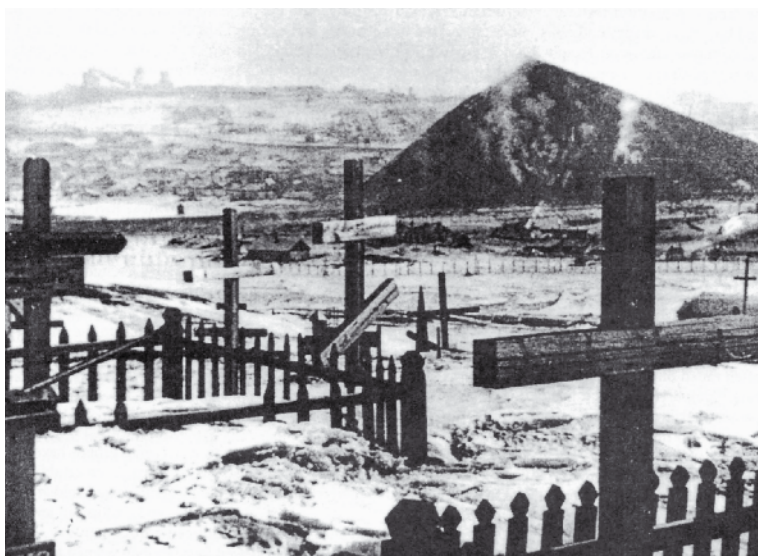
několik set kilometrů. Povede divokou tajgou a tundrou až za polární kruh. Trestanci museli všechny stromy vykácet a vytvořit tak koridor pro stavbu trati. Nikdo se v práci drvoštěpů nevyznal, byla to nelidská dřina. Staleté stromy měly přes metr v průměru, nádherné, vzorné koruny, a my je museli kácet, bylo mi z toho smutno. Vše se provádělo ručně, nekvalitními pilami a sekerami. Často se stalo, že obrovský kmen padl na některého vězně, těžké úrazy byly na denním pořádku. Po skácení se musely osekat větve, které se někdy pálily, z jiných se chystalo palivo pro topení v sudcích ve stanech. Z kmenů se pak řezaly trámy na stavbu baráků-ubikací a pražce pro trať. Kmeny se řezaly na stanovenou délku a pak je vězni odtahovali stranou. Kořeny byly pracně vyklučovány z hluboké, na kámen zmrzlé půdy. Později nám přidělili pásový traktor, měl odtahovat ty nejtěžší kmeny, na které jsme ani spojenými silami nestačili. Kratší jsme zvládali sami.

Třetí skupina stavěla železniční trať do Vorkuty. Terén se musel srovnávat do určité výšky. Bylo třeba určit naprostou rovinu, místy se musela zmrzlá zem odvážet, jinam navážet. Nikde nesměly zůstat zbytky pařezů, kořenů, dovážel se drobný šterk. Na takto upravený podklad se pak kladly pražce a připevňovaly koleje. Nejhorší byl neustupující mráz a do hloubky promrzlá půda, s níž se někdy nedalo ani hnout. A když vše zapadlo vysokým sněhem – bylo zle. Museli jsme zem rozmrazovat ohněm, trochu jsme se přitom ohřáli. Za těchto podmínek postupovala práce na trati velice pomalu, výkony byly slabé, podle nich přidělovaná strava naprosto nedostačující. Umíralo hodně lidí, dá se říci, že pod každým uloženým pražcem je nejméně jeden mrtvý. Tento strašný úbytek vězňů nikoho nezajímal a neznepokojoval – byli to přece nepřátelé Sovětského svazu!

Podmínky byly kruté, nemilosrdné všude, ale ke konci roku 1942 už se nedaly opravdu vydržet! Neustále mi mrzla levá ruka, nepomáhalo ani balení do různých hadrů. Nakonec jsem zjistil, že mám prsty levé ruky, až na palec a malíček, omrzlé, úplně zmodralé. Lékaři-vězni se radili, co s tím, dají se prsty ještě zachránit? Operovat? Amputovat? A další problém: kde, za jakých

Práce vězňů gulagu (30. léta 20. století)

Pracovní tábor Vorkuta – hřbitov (1956)

podmínek operovat? Dlouho jsme se radili a nakonec bylo rozhodnuto: amputovat tři prsty levé ruky, až k poslednímu článku! Snažil jsem se na zákrok připravit, jak to šlo.

Vše se provede tady, přímo v lágru, tedy za velmi primitivních podmínek. Nedalo se otálet, a tak mě lékaři na všechno duševně připravili. Fyzicky to snad zvládneš, tvrdili, ale duševní utrpení bylo horší. Musím podotknout, že lékaři-vězni byli také většinou Židé, stejně jako já utekli před Hitlerem. Tak mě tedy položili na stůl, uspali alkoholem (bůhví kde ho vzali) a dali se do práce. Byl nejvyšší čas, hrozila mi smrt následkem sepse – a odešel bych za svou maminkou. Ta už byla po smrti, ale to jsem tehdy nevěděl. Operace se podařila, ale rána mě strašně bolela. Děkoval jsem lékařům, všichni byli přesvědčeni, že se se ztrátou tří prstů brzy smírím, hlavně, že žiji. Byl jsem mladý a věřil, že vše překonám. Nějaký čas mě nechali na ošetřovně, kde jsem si trochu odpočinul, mé tělo nabíralo sílu a ruka se pěkně hojila.

Po měsíci klidu a odpočinku mě zase nahnali do práce v kamenolomu. Moji spoluvězni věděli, v jaké jsem situaci, a snažili se mi ve všem pomáhat, hodně mi práci ulehčovali. Pokud to šlo, ponechávali mi jen lehčí úkoly. Tak jsem se postupně dal aspoň trochu dohromady a přežil. Jenže mé výkony neustále klesaly. Pokud jsem v rekonvalescenci vykonával lehčí práce ve stanech, tak to jakž takž šlo. V kamenolomu byly mé pracovní výsledky k pláči, a tak mě naši věznitelé přeřadili do skupiny pro stavbu železnice, jenže i zde byly výsledky mé práce pod normu. Jak také jinak? Prakticky bez levé ruky! Takže jsem i já dostával minimální příděl. Můj organismus opravdu chátral. Z nedostatku vitaminů jsem onemocněl kurdějemi a pelagrou, naděje na přežití mizela. Už jsem se loučil se životem – brzy odejdu za svými blízkými. To už jsem tušil, jak to s nimi dopadlo.

Můj stav vypadal beznadějně – vážil jsem už jen 30 kg, byl jsem vyhublý na kost. Nepřestával mě mučit strašný hlad, bylo mi špatně, přestal jsem chodit. Nevěděl jsem, co si počít, ale mí přátelé – lékaři tajně pomáhali. Sehnali mi nějaké léky, které mě postavily na nohy, jenže jakmile se tak stalo, musel jsem nastoupit